

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA DU LỊCH

PHÁT TRIỂN DU LỊCH TẠI PHƯỜNG RỐI NƯỚC NHÂN HÒA – HẢI PHÒNG

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

Giáo viên hướng dẫn : Th.s Hồ Thị Thu Hà
Sinh viên thực hiện : Phạm Thị Liên
Lớp : DL 16C

HÀ NỘI - 2012

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu.....	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	3
4. Phương pháp nghiên cứu	4
5. Tình hình nghiên cứu.....	4
6. Nguồn tư liệu	5
7. Bố cục của đề tài	5

CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN VỀ CÁC PHƯỜNG RỐI NƯỚC CỔ TRUYỀN BẮC BỘ

1.1. Quá trình hình thành và phát triển của các phường rối nước Bắc Bộ	7
1.2. Tổ chức và sinh hoạt của phường hội rối nước	12
<i>1.2.1. Tổ chức phường hội</i>	<i>12</i>
<i>1.2.2. Sinh hoạt của phường rối.....</i>	<i>15</i>
1.3. Vai trò của các phường rối nước trong đời sống cộng đồng làng xã.....	18
1.4. Hệ thống các phường rối nước cổ truyền Bắc Bộ và một số phường rối nước tiêu biểu	20
<i>1.4.1. Hệ thống các phường rối nước cổ truyền Bắc Bộ.....</i>	<i>20</i>
<i>1.4.2. Một số phường rối nước tiêu biểu</i>	<i>23</i>

Tiểu kết chương 1

CHƯƠNG 2: PHƯỜNG RỐI NƯỚC NHÂN HÒA VÀ VỊ THẾ CỦA PHƯỜNG RỐI TRONG SỰ PHÁT TRIỂN CỦA DU LỊCH HẢI PHÒNG

2.1. Khái quát về quê hương của phường rối	33
--	----

2.1.1. Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên.....	33
2.1.2. Lịch sử.....	34
2.1.3. Con người và những giá trị văn hóa độc đáo.....	35
2.1.4. Kinh tế - xã hội.....	41
2.2. Lịch sử phường rổi.....	42
2.3. Phường hội và nghệ nhân.....	47
2.4. Nét hấp dẫn của nghệ thuật rổi nước Nhân Hòa.....	52
2.5. Vị thế của phường rổi nước Nhân Hòa trong sự phát triển của du lịch Hải Phòng.....	55
Tiểu kết chương 2	
CHƯƠNG 3: THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG DU LỊCH VÀ GIẢI PHÁP XÂY DỰNG PHƯỜNG RỔI NƯỚC NHÂN HÒA TRỞ THÀNH MỘT SẢN PHẨM DU LỊCH HẤP DẪN	
3.1. Thực trạng hoạt động du lịch tại phường rổi nước Nhân Hòa.....	61
3.1.1. Công tác quản lý và tổ chức biểu diễn.....	61
3.1.2. Cơ sở hạ tầng và điều kiện vật chất – kỹ thuật phục vụ du lịch.....	64
3.1.3. Lịch diễn.....	68
3.1.4. Nguồn nhân lực phục vụ du lịch.....	69
3.1.5. Các chương trình biểu diễn phục vụ khách du lịch.....	71
3.1.6. Tình hình khách du lịch và doanh thu.....	74
3.2. Giải pháp xây dựng phường rổi nước Nhân Hòa trở thành một sản phẩm du lịch hấp dẫn.....	77
3.2.1. Nâng cao công tác quản lý và tổ chức biểu diễn.....	77
3.2.2. Đẩy mạnh đầu tư cơ sở hạ tầng và điều kiện vật chất - kỹ thuật. ..	78
3.2.3. Đào tạo, củng cố nguồn nhân lực phục vụ du lịch.....	84
3.2.4. Đa dạng hóa các chương trình biểu diễn.....	86
3.2.5. Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, quảng bá.....	88
3.2.6. Giải quyết tốt vấn đề môi trường và giáo dục cộng đồng.....	91

<i>3.2.7. Xây dựng các chương trình du lịch kết nối phường rổi nước Nhân Hòa với các điểm du lịch khác.....</i>	<i>93</i>
---	-----------

Tiểu kết chương 3

KẾT LUẬN

PHỤ LỤC

TÀI LIỆU THAM KHẢO

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Ngày nay trong xã hội hiện đại, du lịch đã và đang trở thành một nhu cầu thiết yếu của con người. Du lịch không những giúp con người tìm hiểu những nền văn hóa độc đáo, đặc sắc mà còn là khoảng thời gian thư giãn, nghỉ ngơi, tái sáng tạo sau những ngày làm việc căng thẳng.

Mỗi một vùng miền, quốc gia đều chứa đựng trong mình những điều kỳ thú chưa được khám phá. Du lịch chính là con đường nhanh nhất để tìm hiểu những điều đặc sắc đó, là phương tiện quảng bá hình ảnh đất nước con người tới bạn bè năm châu.

Hòa chung nhịp điệu phát triển của ngành du lịch thế giới, Việt Nam, Hải Phòng đã có những bước tiến đáng kể, với thế mạnh nằm trong khu vực tam giác tăng trưởng Hà Nội – Hải Phòng – Quảng Ninh, với ưu thế phát triển đa dạng các loại hình du lịch như: du lịch biển kết hợp với du lịch nghỉ dưỡng, chữa bệnh, du lịch văn hóa, du lịch sinh thái, du lịch thể thao, du lịch hội nghị hội thảo, du lịch MICE... đã thu hút được một lượng khách nội địa và quốc tế đông đảo. Hiện nay, du lịch đang trở thành một thế mạnh của Hải Phòng.

Hải Phòng nói chung – Vĩnh Bảo nói riêng, một vùng đất văn hóa không những có sức hấp dẫn đối với các nhà nghiên cứu, khách tham quan mà còn là nơi tập trung những di tích lịch sử văn hóa nổi tiếng của Hải Phòng như: khu di tích Trạng Trình – Nguyễn Bình Khiêm, Đình Nhân Mục, Miếu Cự Điện.... một nghề thủ công truyền thống mà khi nhắc tới không người Hải Phòng nào là không biết – làng tạc tượng Bảo Hà, một trong những làng nghề cổ nhất ở Hải

Phòng. Nhưng ở Vĩnh Bảo có một loại hình diễn xướng dân gian vô cùng độc đáo, đặc sắc đó là múa rối nước Nhân Hòa, không chỉ là niềm tự hào của người dân Vĩnh Bảo mà còn là thế mạnh của du lịch Vĩnh Bảo, Hải Phòng. Múa rối nước Nhân Hòa đã có từ khá lâu đời, trải qua bao thế hệ với những thăng trầm, có lúc tưởng bị mai một, nhưng rồi đã được khôi phục, duy trì và phát triển. Múa rối nước Nhân Hòa có những nét độc đáo, đặc sắc so với các phường rối nước cổ truyền ở Bắc Bộ khác. Nhưng lại có những bước phát triển trong bối cảnh chung của múa rối nước Bắc Bộ. Với những giá trị đặc sắc, hấp dẫn của mình, múa rối nước Nhân Hòa đã và đang là một điểm đến hấp dẫn của du lịch Hải Phòng.

Hiện nay, phường múa rối nước Nhân Hòa đang được đưa vào khai thác trong hoạt động kinh doanh du lịch là một điểm đến trong các chương trình du lịch của Hải Phòng. Nhưng vì chưa có sự quan tâm và đầu tư thích đáng nên hoạt động du lịch tại đây vẫn còn nhiều bất cập, những tồn tại cần phải có những giải pháp mang tính toàn diện và thiết thực để xây dựng nơi đây trở thành điểm đến thực sự hấp dẫn.

Về phương diện khoa học, hiện nay đã có một số bài viết về phường rối nước Nhân Hòa. Hầu hết những bài viết này đều ngắn, dưới dạng tản văn, được đăng tải trên một số báo, tạp chí, nghiên cứu về một vài phương diện của phường rối. Tuy vậy, chưa có công trình nào nghiên cứu về phường rối với tư cách là một sản phẩm du lịch.

Với tất cả những lý do trên, tôi quyết định chọn đề tài “Phát triển du lịch tại phường rối nước Nhân Hòa – Hải Phòng” làm đề tài khóa luận tốt nghiệp của mình. Đây là đề tài vừa mang tính lý thuyết vừa mang tính thực tiễn cao phù hợp với chuyên ngành đào tạo của khoa Văn hóa Du lịch.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích nghiên cứu

Mục đích nghiên cứu của đề tài này là đi sâu nghiên cứu một di sản văn hóa độc đáo của Hải Phòng – phường múa rối nước Nhân Hòa, để phát huy những giá trị của phường rối trong hoạt động kinh doanh du lịch, góp phần thúc đẩy sự phát triển của du lịch Hải Phòng.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để đạt được mục đích đã đề ra, đề tài cần làm tốt những nhiệm vụ chủ yếu sau đây:

- Trên cơ sở tìm hiểu tổng quát về các phường rối nước cổ truyền Bắc Bộ, người viết đi sâu phân tích những đặc điểm, giá trị văn hóa độc đáo cũng như vị thế trong sự phát triển du lịch của phường rối nước Nhân Hòa.
- Đánh giá thực trạng hoạt động và khai thác phường rối trong hoạt động kinh doanh du lịch
- Đề ra những giải pháp thiết thực nhằm xây dựng phường rối thực sự trở thành một điểm đến hấp dẫn với khách du lịch

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Ở đồng bằng Bắc Bộ có rất nhiều phường rối nước cổ truyền, trong số đó, phường rối nước Nhân Hòa đã thực hiện có hiệu quả khi đưa múa rối nước vào khai thác trong hoạt động kinh doanh du lịch. Hơn nữa, do khuôn khổ của đề tài khóa luận tốt nghiệp, người viết chỉ chọn phường rối nước Nhân Hòa làm đề tài cho bài khóa luận tốt nghiệp của mình.

4. Phương pháp nghiên cứu

Để thực hiện được đề tài này, người viết đã sử dụng các phương pháp chủ yếu sau đây:

- + Phương pháp thu thập và xử lý tài liệu
- + Phương pháp phân tích, tổng hợp, so sánh
- + Phương pháp điền dã: khảo sát thực trạng, phỏng vấn, chụp ảnh

5. Tình hình nghiên cứu

Việc nghiên cứu múa rối nước nói chung đã được nhiều nhà nghiên cứu thuộc nhiều ngành nghề, lĩnh vực đề cập đến dưới nhiều góc độ khác nhau như: “Nghệ thuật múa rối nước” (Tô Sanh, NXB Văn hoá, 1976), “Rối nước Việt Nam” (Nguyễn Huy Hồng, NXB Sân khấu, 1996), “Nghệ thuật múa rối nước” (công trình được giải thưởng nhà nước về văn học nghệ thuật 2007, Nguyễn Huy Hồng)... Tại khoa văn hóa du lịch đã có đề tài nghiên cứu múa rối nước nói chung dưới góc độ một sản phẩm du lịch “Nghệ thuật múa rối nước một sản phẩm du lịch độc đáo” của cựu sinh viên Nguyễn Thị Huyền Trang.

Đồng bằng Bắc Bộ được coi là cái nôi của nghệ thuật múa rối nước, nơi sản sinh ra rất nhiều các phường rối nước dân gian như: phường rối nước Phú Đa (Hà Tây), phường rối nước Nguyễn (Thái Bình), phường rối nước Nam Chân (Hà Nam Ninh)... đã có một số đề tài và bài viết nghiên cứu về các phường rối nước cổ truyền Bắc Bộ như: “Nghệ thuật múa rối nước Thái Bình” (Nguyễn Huy Hồng) hay các bài giới thiệu về các phường rối nước trong các công trình nghiên cứu của các tác giả: Nguyễn Huy Hồng, Tô Sanh...

Riêng về múa rối nước Nhân Hòa đã có một số bài viết ở một vài khía cạnh, phương diện khác nhau như: “Xã Nhân Hòa, Vĩnh Bảo “vùng đất học”, “vùng đất văn hóa” (theo báo Nông thôn ngày nay), “Độc đáo rối nước Hải

Phòng” (theo Báo Hải Phòng), “Rối nước Nhân Hòa” (theo báo Quân đội nhân dân)... nhưng hầu hết các bài viết đó chỉ mang tính chất giới thiệu chung về phường rối.

Qua đó, chúng ta có thể đi đến một kết luận là cho đến nay chưa có một công trình nghiên cứu nào về phường múa rối nước Nhân Hòa một cách toàn diện và sâu sắc với tư cách là một sản phẩm du lịch. Vì vậy, bài khóa luận này có thể coi là chuyên khảo đầu tiên thực sự tâm huyết về vấn đề này.

6. Nguồn tư liệu

Tư liệu được sử dụng trong bài viết này chủ yếu từ hai nguồn:

- + Thứ nhất là sách, báo, luận văn, tạp chí, Internet.
- + Thứ hai là kết quả khảo sát thực tế của người viết, và một số tài liệu của cơ quan sở tại, phường rối nước Nhân Hòa.

7. Bố cục của đề tài

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo và phụ lục, đề tài được triển khai theo ba chương:

Chương 1: Tổng quan về các phường rối nước cổ truyền Bắc Bộ

Chương 2: Phường rối nước Nhân Hòa và vị thế của phường rối trong sự phát triển của du lịch Hải Phòng

Chương 3: Thực trạng hoạt động và giải pháp phát triển phường rối nước Nhân Hòa trở thành một sản phẩm du lịch hấp dẫn của Hải Phòng

TÀI LIỆU THAM KHẢO

I- Sách tham khảo

1. Hoàng Kim Dung, *Múa rối Việt Nam – những điều nên biết* – Nhà xuất bản Văn hóa, 1997.
2. Nguyễn Huy Hồng, *Nghệ thuật múa rối nước Thái Bình*, Sở Văn hóa và Thông tin Thái Bình, 1987
3. Nguyễn Huy Hồng, *Rối nước Việt Nam* – Nhà xuất bản sân khấu, 1996
4. Nguyễn Huy Hồng, *Xem nghệ thuật múa rối nước Việt Nam*, nhà xuất bản văn hóa, 1974
5. Nguyễn Huy Hồng, *Nghệ thuật múa rối nước (Công trình được giải thưởng nhà nước về văn học nghệ thuật 2007)*, Nhà xuất bản Sân khấu, 2007
6. Trần Nhạn, *Du lịch và kinh doanh du lịch* , nhà xuất bản văn hóa thông tin, 1995.
7. Trần Phương, *Du lịch văn hóa Hải Phòng*, Nhà xuất bản Hải Phòng - Sở Du lịch Hải Phòng
8. Tô Sanh, *Nghệ thuật múa rối nước*, Nhà xuất bản Văn hóa, Hà Nội, 1976
9. Lê Chí Quế và nhiều tác giả, *Vì một nền múa rối xã hội chủ nghĩa Việt Nam* – Viện nghệ thuật sân khấu, 1987.
10. Trần Quốc Vượng, *Cơ sở văn hóa Việt Nam* – Nhà xuất bản giáo dục, 1997
11. Hội liên hiệp văn học nghệ thuật TP.Hải Phòng, *Văn hóa văn nghệ dân gian Hải Phòng*, Nhà xuất bản Hải Phòng, 2001

II Tạp chí, báo

-Tạp chí du lịch Việt Nam

- Tạp chí sân khấu
- Tạp chí văn hóa dân gian

...

1. *Múa rối nước Việt Nam*, Hà Văn Cầu, tạp chí văn hóa dân gian số 1- 1996, trang 8 – 12.
2. *Sản phẩm du lịch và công tác tuyên truyền quảng cáo du lịch*, Nguyễn Thị Thanh Hiền, – Tạp chí du lịch: số 31 - 11/1995
3. *Để nâng cao chất lượng và đa dạng hóa sản phẩm du lịch Việt Nam*, Tạp chí du lịch số 28 tháng 8/1995,
4. *Đưa múa rối nước Việt Nam hòa nhập vào cộng đồng múa rối thế giới*, tạp chí sân khấu số 4 – 1996, trang 22, 23.

III – Mạng internet

- *hanoi.vietnamplus.vn*